

HRANIČÁŘ REVITALIZACE VEŘEJNÉHO PROSTORU

Bakalářská práce

Fakulta umění a architektury

Technická univerzita v Liberci

Autor Ivana Antošová

Vedoucí práce MgA. Richard Loskot

FAKULTA UMĚNÍ A ARCHITEKTURY
TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

REVITALIZACE VEŘEJNÉHO PROSTORU V OKOLÍ SÁLU HRANIČÁŘ V ÚSTÍ NAD LABEM

STUDIJNÍ PROGRAM B8208 – Design

STUDIJNÍ OBOR 8206R123 – Design prostředí

AUTOR PRÁCE Ivana Antošová

VEDOUCÍ PRÁCE MgA. Richard Loskot

LIBEREC 2018

REVITALIZATION OF THE PUBLIC SPACE SUR- ROUNDING HRANIČÁŘ IN ÚSTÍ NAD LABEM

STUDY PROGRAMME B8208 – Design

STUDY BRANCH 8206R123 – Environmental Design

AUTHOR Ivana Antošová

SUPERVISOR MgA. Richard Loskot

LIBEREC 2018

*Bakalářská práce
Bachelor Thesis*

Rozsah grafických prací: viz výše
Rozsah pracovní zprávy: viz výše
Forma zpracování práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ENGBERG-PEDERSEN, Anna. a Ólafur ELÍASSON. Studio Olafur Eliasson: an encyclopedia. Los Angeles: Taschen, 2008. ISBN 9783822844267.

SINEK, Simon. Začněte s proč: jak vůdčí osobnosti inspirují k činům. V Brně: Jan Melvil, 2013. Žádná velká věda. ISBN 978-80-87270-55-4.

KRATOCHVÍL, Petr. Městský veřejný prostor. Praha: Zlatý řez, 2015. ISBN 978-80-88033-00-4.

SENNETT, Richard, KRATOCHVÍL, Petr, ed. Architektura a veřejný prostor: texty o moderní a současné architektuře IV. Praha: Zlatý řez, 2012. ISBN 978-80-903826-4-0.

HEČKOVÁ, Michaela. O městech a lidech. Ústí nad Orlicí: Piána na ulici, 2016. ISBN 978-80-270-1016-5.

Vedoucí práce: MgA. Richard Loskot
Katedra Environmental Designu

Datum zadání práce: 19. února 2018

Předpokládaný termín odevzdání: 25. května 2018

prof. Ing. arch. Zdeněk Fránek
děkan

doc. MgA. Jan Stolin
vedoucí katedry

V Liberci 19. února 2018

PROHLÁŠENÍ

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

DATUM 25. května 2018

PODPIS

OBSAH

Úvod	11
My formujeme města, města formují nás	13
Cíle projektu	15
Cíl 1: Místo pro lidi, ne automobily	16
Cíl 2: Interakce mezi prostorem a návštěvníkem	19
Cíl 3: Veřejný obývací	26
Design Thinking	29
Současná podoba Hraničáře	31
Cesta k řešení	36
Navrhovaná revitalizace	47
Vizualizace	52
Závěr	68

NOMENKLATURA

GENIUS LOCI	duch místa
RATIO	rozum, lat.
DESIGN THINKING	metoda a proces, které při procesu designování úzce kombinují řešení problémů spolu s hlubokou empatií k uživateli, metoda dále pracuje na základě dat získaných z hloubkových rozhovorů s koncovými uživateli a na správné interpretaci těchto dat
HUMAN-CENTERED DESIGN	soubor designových procesů, které se zaměřují na člověka a které při tvorbě nových postupů vychází z přání a potřeb jedince či sociální skupiny
FLÁDR	parabolitická textura dřeva, pozorovatelná při řezu dřevem, vzniká díky průřezu letokruhů
TANGENCIÁLNÍ ŘEZ	tečnový řez dřevem, vedený v rovině rovnoběžné se středovou osou kmene, ovšem neprocházející středem (v takovém případě by se jednalo o radiální řez)

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych velmi poděkovala vedoucímu práce MgA. Richardu Loskotovi za odborné vedení práce, ochotu, bystrý vhled, cennou konstruktivní kritiku a za opakovaný přísun inspirace. Dále bych své upřímné díky ráda věnovala všem ostatním vedoucím ateliéru, s nimiž jsem měla tu čest a radost spolupracovat poslední čtyři roky studia. Jmenovitě prof. Mgr. Jaroslavu Brabcovi, Mgr. Leoně Matějkové, prof. Dr. Ing. arch. Bořku Šípkovi, doc. MgA. Janu Stolínovi a doc. Stanislavu Zippemu. Vaše mentorství mě vždy o kus dál posunula a rozvinula coby kreativního jedince. ***Děkuji.***

ABSTRAKT

Práce se zabývá komplexní revitalizací veřejného prostoru před sálem Hraničář v Ústí nad Labem. V procesu tvorby dále otevírá následující otázky: jak by měl veřejný prostor obecně vypadat, jaké faktory by o tom měly rozhodovat a jakou mají městské veřejné prostory úlohu v našich životech. Pro sestavení konkrétního návrhu revitalizace práce využívá metody design thinking a principu human-centered design. Výsledkem sesbíraných analyzovaných dat a jejich interpretace je samotný designový návrh revitalizace, který odpovídá zadání klienta (Spolek Hraničář) a zároveň přináší vlastní unikátní vizi a inovaci.

ABSTRACT

The thesis revolves around the complex revitalization of the public space surrounding Hraničář in Ústí nad Labem. During the creation it further explores following underlying questions: how should a public space look in general, what factors directly influence our decisions on how we build them and what role do public spaces play in our lives. Methods of design thinking and human-centered design are used in the process of developing the proposed revitalization. The result of all gathered, analysed and interpreted data is a designed public space that complies to the criteria set by the client (Spolek Hranicar) and apart from that offers a unique vision and innovation of its own.

KLÍČOVÁ SLOVA

veřejný prostor
revitalizace
město
územní plánování
design prostředí
kultura
Hraničář
Ústí nad Labem
design thinking
human centered design

KEY WORDS

public space
revitalization
city
urban planning
envrionmental design
culture
Hranicar
Usti nad Labem
design thinking
human-centered design

ÚVOD

Veřejný sál Hraničář je multifunkční kulturní prostor v Ústí nad Labem, který má za sebou historii boje. Boje za záchranu tohoto prostoru před opuštěním, chátráním, boj za znovuotevření. Toto bývalé kino, postavené již roku 1923, se roku 2010 uzavřelo a opustilo tak společenský život občanů města na dobré čtyři roky. Jeho znovuotevření si však po značném úsilí vydobyla skupina mladých, kulturně činných a aktivních lidí (za podpory občanů města Ústí nad Labem), kteří vdechli prostoru nový život a nový smysl. Bitvu zvítězili.

Nyní však vyvstává nová překážka a s ní i nový boj – a to za veřejný prostor, který se k Hraničáři váže. I přes zákaz vjezdu je tento prostor sužován a omezován průjezdem a parkováním automobilů. Nemá jasnou vizi a nevyhovuje běžnému provozu Veřejného sálu, ani přilehlým subjektům, mezi něž se řadí například kavárna Focus Kafe či dobrovolnické centrum. Neposkytuje dostatečné zázemí pro provozovatele akcí a diváky, nenabízí vhodné místo pro odpočinek a stravování. Současná neutěšená situace zkrátka znemožňuje běžným občanům a návštěvníkům ve venkovním prostoru Hraničáře kvalitně trávit čas, který by svou délkou překročil krátkou návštěvu.

Od této konkrétní reálné situace se však dostávám k daleko hlubším otázkám, které se přímo dotýkají poptávané revitalizace a blíže zacílí její podobu, a sice: Jak vypadá veřejný prostor současnosti a jak by měl vypadat? Jaký k němu my, lidé a občané města, máme vztah? Odkud tento vztah pramení? Můžeme tento vztah ovlivnit, změnit?

Jaký je smysl veřejného prostoru? Kam lze tento smysl posunout s výhledem do budoucnosti? Kdo o podobě veřejného prostoru rozhoduje a jakou by měl hrát v našich životech úlohu?

Mým cílem je na tyto otázky pomoci výzkumu, analýzy a interpretace načerpaných dat postupně odpovídat a vrstvu po vrstvě od jádra jasně definovat nejen podobu veřejného prostoru před Hraničářem v Ústí nad Labem, ale zčásti i podobu městského veřejného prostoru obecně.

Výsledkem práce by měla být jasná vize pro výše zmíněný prostor a návrh komplexní revitalizace, která nejen vyhoví požadavkům zadavatele (Spolek Hraničář), ale navíc i dodá prostoru přidanou hodnotu, díky níž se budou obyvatelé Ústí nad Labem do bezprostředního okolí sálu rádi vracet.

“

**EMPATHY IS
AT THE HEART
OF DESIGN.
WITHOUT THE
UNDERSTAND-
ING OF WHAT
OTHERS SEE,
FEEL, AND
EXPERIENCE,
DESIGN IS A
POINTLESS
TASK.**

TIM BROWN, IDEO

”

MY FORMUJEME MĚSTA, MĚSTA FORMUJÍ NÁS

Svůj projekt jsem odstartovala prostou, přirozenou, leč nelehkou otázkou: „Podle jakých vodítek bych měla utvářet funkční veřejný prostor?“

V této počáteční fázi jsem nutně ihned nepomýšlela konkrétně na veřejný prostor před Hraničářem, ale snažila jsem se rozklíčovat veřejný prostor obecně. Introspekci není těžké si všimnout, že v některých veřejných prostorech se cítím příjemně, táhne mě to k nim, ráda v nich trávím svůj volný čas. A v některých je tomu přesně naopak, jsou to místa, kde se zdržuji jen velmi nerada, když jimi procházím, zrychlují krok a pokud mi tak nevelí povinnost, nenavštěvuji je.

Je samozřejmostí, že odlišní lidé mají v oblibě odlišná místa, cíleným i samovolným pozorováním chování lidí ve městech jsem však velmi brzy odhalila společné, opakující se vzorce. Ty zmíněné vnitřní pocity, které teď pro zjednodušení souhrnně binárně rozdělím pouze na příjemné a nepříjemné nebyly vlastní pouze mně, ale celým skupinám. Neplatí, že by se lidé rovnoměrně rozprostírali napříč městem. Na místech, kde se lidé cítí příjemně, to jimi jenom přetéká. Na místech, kde se tyto pocity z různých důvodů mění na nepříjemné, je úplně prázdno. Nula a jednička,. Ano, nebo ne.

Dalo by se jistě přemítat o tom, zda-li v nás tyto pocity vyvolává duševní schopnost hbitě vycítit a přirozeně se napojit na genius loci, duch místa, či o těchto pocitech rozhoduje naše ratio, náš rozum, mozek a jeho centrum intuice, které dopředu dokáže vyhodnotit okolní situaci a rozhodnout o našem pocitu příjemné x nepříjemné ještě předtím, než tento logický závěr dosáhne centra verbálního. My tak následně danou emoci velmi skutečně, hmatatelně cítíme, nedokážeme však instantně, bez podrobnější analýzy, pojmenovat, proč se tak cítíme.

Důležité však je, že z těchto dvou rozdílných pohledů vyplývá stejný praktický závěr: lze usoudit, že existují určité atributy místa, které předurčují, zda-li se na místě budeme cítit příjemně, či nepříjemně. Mým úkolem bylo tyto atributy objevit, interpretovat, kategorizovat.

Ovšem hádat, jestli se v prostoru cítím příjemně zrovna kvůli téhle lavičce, nebo támhleté lampě je přesně jen to: hádání. Byla jsem přesvědčená, že k již zcela konkrétním atributům vede jakási obecnější pravda, přístup, se kterým k veřejnému prostoru přistupovat jako k celku.

JAN GEHL: HOW TO BUILD A GOOD CITY

Významným podnětem a usměrněním mého uvažování bylo zhlédnuté interview s dánským architektem Janem Gehlem. Video se slibným názvem How to Build a Good City uvede krátkým, leč výstižným příběhem z osobního života. Po dokončení studia architektury se Jan Gehl oženil s psycholožkou. Při jednom uvolněném večeru, posezení se svou ženou a jejími kamarády ze školy sklouzla debata i k povolání Jana, k architektuře, načež se jej velmi záhy jeden z přátel Gehlovi ženy zeptal na fundamentální otázku: „Why don't they teach you anything about people in the school of architecture?“ Proč vás na architektonické škole neučí nic o lidech?

Tato otázka představovala zlom v Gehlově chápání architektury, v jeho přístupu k plánování měst a stala se posléze i klíčem k jeho kreativnímu procesu. Opravdu, jakto, že jej na architektuře nikdo neučil nic o lidech, psychologii a sociologii? Architektura je tu přece právě pro ně, pro lidi. Jak dále Gehl v rozhovoru popisuje, o architektuře můžeme mluvit až v momentě, kdy forma (budova, veřejný prostor) interaguje se životem (lidmi). Je tedy naodmyslitelné, že na sebe vzájemně mají vliv. V procesu plánování a utváření měst by měl život přímo ovlivnit formu. Posléze se tento proces obrací, realizovaná forma začíná aktivně ovlivňovat život a chování lidí ve městech.

Na škole však Gehla vzdělávali pouze v jedné z těchto složek, ve formě. Opakované stavění budov pro architekty a ne pro obyvatele. Esteticky uspokojivé stavění modelů měst z ptáčí perspektivy, namísto pohledu zevnitř, z lidského měřítko. Ovšem v momentě, kdy k architektuře přistupujeme takto povrchně, stává se i budova, jak Gehl trefně poznamenává, pouhou naddimenzovanou sochou.

Tak jako pro Gehla, i pro mě tu nastal jakýsi zlom v uvažování. Musela jsem pozměnit svůj pohled. Najednou můj projekt nedefinovala lavička nebo lampa. Před svou prvotní otázkou Podle jakých vodítek bych měla utvářet funkční veřejný prostor? jsem položila jinou, zásadnější: ***Jak chci přispět kvalitě života obyvatel Ústí nad Labem?***

CÍLE PROJEKTU

Své odpovědi jsem zformovala do tří hlavních cílů, kterých chci svým projektem revitalizace veřejného prostoru před Hraničářem dosáhnout Jsou jimi:

1)

VYTVOŘIT MÍSTO, KTERÉ BUDE DETERMINOVÁNO LIDSKÝM MĚŘÍTKEM A BUDE SLOUŽIT VÝLUČNĚ PRO LIDI, NE PRO AUTOMOBILY.

2)

VYTVOŘIT MÍSTO, V NĚMŽ SE BUDUJE VZTAH MEZI NÁVŠTĚVNÍKEM A PROSTOREM.

3)

VYTVOŘIT MÍSTO, KTERÉ POSLOUŽÍ JAKO TZV. „VEŘEJNÝ OBÝVÁK“.

1)

MÍSTO PRO LIDI, NE AUTOMOBILY

Za jeden z důležitých úkolů svého projektu pokládám vytvoření místa, které bude plně sloužit lidem, ne automobilům. Proč tomuto cíli přikládám takovou váhu? Nestačilo by jednoduše vztyčit značku se zákazem vjezdu, aby se prostor rázem stal people-friendly?

Autům ve městech podřizujeme daleko více, než by se mohlo na první pohled zdát. V padesátých letech 20. století, v dobách regenerace po druhé světové válce, se drasticky změnily naše zvyklosti v územním plánování. V zoufalé snaze odříznout se od celosvětové tragédie a nastartovat novou, pozitivně smýšlející éru vytryskla idea Moderního člověka, která naše města značně pozměnila.

Moderní člověk nedbá na tradice, je pokrokový, revoluční. Umí věci nově, lépe. Je neustále zaneprázdněný. Ve spěchu. Má nové, dosud nevídané technologické možnosti, které snadno předčí ověřené postupy. A navíc je samostatný, individualista a má prostředky pro autonomní dopravu, které vyhovují nejen jeho spěchu, ale zároveň i podtrhují jeho společenský status.

Tak pravila doba. Bohužel má tento trend hned několik důsledků, které si dovoluji z hlediska dlouhodobého vývoje a dopadu na lidskou společnost vyhodnotit jako nešťastné.

V záchvatu distancování se od minulosti a zajetých zvyklostí se shodily ze stolu i dosavadní poznatky o budování měst. Stovky let ozkoušených pokusů–omylů, které vedly k podobě měst, jakou jsme ji znali doposud, pryč. Města se začala stavět a upravovat tak, aby vyhověla zmíněnému spěchu a „dopravnímu prostředku budoucnosti“ – automobilu. Začala se protkávat stále vzrůstajícím počtem vozovek. Někde silnice zcela vymýtily chodníky. Důsledkem tudíž i vymýtily život z ulic a zahnalý jej za stěny soukromí našich domovů.

Pokud vyvstává nebezpečí, že vaše dítě v ulici za domem přejede auto, nenecháte ho jen tak bez dozoru hrát si na ulici. Moderní člověk je však zaneprázdněný, nezapomínejme! Nemá čas dohlížet neustále na svoje dítě. Řešení je tedy jednoduché, na ulici za barákem si dítě hrát zkrátka nebude. Opět se život stáhne do bezpečných čtyř stěn domova.

Odpočívat s knížkou, či hrnkem kávy si k silnici taky běžně nesedneme. Ruch provozu by nás neustále vyrušoval, zneklidňoval. Opět dochází ke zmenšování a usekávání z veřejného prostoru. Stejně platí i v momentě, kdy jízda skončí a auto je potřeba někam zaparkovat.

Se závratně vzrůstajícím počtem aut samozřejmě vyvstává i ekologický problém znečištění ovzduší. Teď už neukrajujeme pouze z prostoru, v němž se můžeme volně, bezstarostně pohybovat, ale i z kvality vzduchu, bez něhož nemůžeme jako živé bytosti od základu fungovat.

A v neposlední řadě, automobil se zcela zřejmě pohybuje velice rozdílnou rychlostí než dvě lidské nohy. Na tom příliš nesejde pouze do chvíle, než se do smyslové hry vnímání města a dění v něm nezapojí naše oči.

Při průměrném tempu chůze 5 km/h máme spoustu času skutečně si prohlédnout, kudy procházíme, přečíst si na plakátu program v kině, nemáme problém s povrchem vozovky, ani užšími či širšími ulicemi. Automobil však ve městě může jet až 50 km/h. Při takové rychlosti je najednou naléhavá potřeba dělat všechno, včetně širě vozovek, větší, barevnější, křiklavější, naddimenzované. Města zaplavují billboardy a reklamní bannery, které nemají občas problém zakrýt celou fasádu budovy. Společnosti se mohou přetrhnout v souboji, která z nich uloví vaši pozornost na ty hrubé dvě sekundy, než se proženete křižovatkou.

V důsledku přesycení textovými a obrázkovými informacemi se však dostává ke slovu opět mozek, který se nám neustále snaží zrychlovat a zjednodušovat orientaci v moderním světě. Bannery a reklamy začne automaticky kategorizovat, filtrovat a házet do bezedného odpadkového koše. Koše informací, které nám zabírají místo v hlavě pro myšlenky a procesy vnímání, na nichž skutečně záleží, tudíž jsou nepotřebné. Výsledek? Vůči reklamě ve městě jsme imunní. Koukáme na ni, ale nevidíme ji. Vidíme jenom celkový dojem: příliš velké množství vizuálního šumu. Dojem tupý a nepříjemný.

Ačkoli to tak však může působit, nejsem zarputilá odpůrkyně automobilů. Automobily jistě mají v moderním světě a našich životech své místo.

Je však důležité si včas přiznat, že toto místo jsme nechali nekontrolovaně narůst, a to do rozměrů, které nám již nepřinášejí užitek, nýbrž omezují kvalitu našeho života ve městech i globální kvalitu klimatických podmínek života na zemi. Z těchto důvodů jsem přesvědčená, že centra měst a určité vybrané čtvrti by se měly zcela navrátit zpátky lidem, ne automobilům.

Pro budoucí vizi je taktéž žádoucí, abychom opět obrátili svou pozornost zpátky k pěším zónám a k udržitelným dopravním prostředkům, které nebudou chodce a život ve městech tolik limitovat. Jednou z nabízených cest je zlepšování kvality infrastruktury městské hromadné dopravy. Druhou jsou obyčejná kola.

Jak potvrzují jedna z nejoblíbenějších, nejnavštěvovanějších měst Evropy jako např. Amsterdam nebo Kodaň, bicykly městům sluší a nijak jejich chod neomezují. Snadno a rychle se dostanete na většinu míst, kam potřebujete, a díky dobré podpoře města a tudíž i vyhrazeným cyklopruhům a frekventovaným stojanům na kola se nemusíte ani obávat o bezpečnost svou nebo svého kola.

Přidanou hodnotou je i pohyb, který nám v dnešní době začíná palčivě chybět. Čím dál častěji usedáme za počítač, v kanceláři či ve škole strávíme na židli až osm hodin v téměř neměnné poloze a doma na to plynule navážeme oddechem u televize nebo brouzdáním po internetu. Pohyb již není zcela samozřejmou, neodmyslitelnou součástí života, jako tomu bývalo dříve, to však neznamená, že se automaticky stal součástí méně důležitou.

Pokud tak občanům měst umožníme častěji, levněji, jednodušeji a bezpečněji jezdit na kole, nepomůžeme tak pouze našim městům, ale i individuálnímu zdraví jejich obyvatel. Bereme-li na zřetel zrychlující se nárůst zdravotních potíží spojených s obezitou populace 21. století, je to dozajista veliké plus. A jak jsem již zmínila, město by mělo být zejména o lidech a co možná nejvíce přispívat kvalitě jejich života.

Načerpané poznatky přímo ovlivní i mou konkrétní revitalizaci v Ústí nad Labem. Uvažovat budu o návrhu, který pracuje s lidským měřítkem, účinně odstraní ze zadaného prostoru vizuální šum, zcela zamezí dopravě automobilů a naopak umožní průjezd cyklistům a bude bezpečný jak pro ně, tak zejména pro chodce.

VZTAH MEZI PROSTOREM A NÁVŠTĚVNÍKEM

Při úvahách nad podobou utvářeného veřejného prostoru jsem se nevyhnutelně musela protřídit vlastními, osobními vzpomínkami a zkušenostmi s veřejnými prostory. V těch obzvláště pozitivních z nich jsem našla opakující se, spojovací podobnosti.

VIZUÁLNÍ CHARAKTER

První z nich je jakási specifická vizuální kvalita, která dává místu jedinečný, zapamatovatelný charakter. Neotřelé designové tvarosloví, osvětlení, práce s barvou či typografií v exteriéru, kinetická socha. V měřítkách současnosti se nabízí říci jakési hledané x, kvůli němuž lidé denně ochotně vytahují z kapsy telefony, jen aby si dané vyfotili na Instagram. A všichni jejich online sledující instantně poznali, odkud fotografie pochází. Některé z nich to i motivovalo přijít se na místo osobně podívat a koloběh opakovat.

Ačkoli může mít toto chování zpočátku prostoduchý, povrchní motiv, je pro mě snadno pozorovatelným symptomem. A to ne žádné nemoci, nýbrž symptomem faktu, že je vybraný prostor skutečně zajímavý, poutavý, podnětný a stimuluje zvědavost a pozornost různých cílových skupin. Výsledek je také nanejvýš příznivý: lidé prostor častěji a ve větších množstvích navštěvují, tráví v něm delší dobu a rádi svou příjemnou zkušenost sdílí s ostatními. Přímo či podprahově do prostoru své přátelé a známé zvou.

Kromě funkce, kterou považuji za neodmyslitelný základ, budu i ve svém návrhu hledat takové designové vyjádření, které by propůjčilo veřejnému prostoru Hraničáře vizuální jedinečnost a nalákalo tak kolemjdoucí místo navštívit.

Obr. I

Hlava Franze Kafky

David Černý

Praha

Obr. II
Zahrada LED růží
v Dongdaemun Design Plaza
Zaha Hadid
Seoul

ÚROVNĚ A POHLEDY

Druhou mou vyhledávanou kvalitou veřejného prostoru je rozličnost výškových úrovní. Kdykoli se ocitám na místě, kde mám možnost získat nadhled, přitahuje mě to k němu. Miluji místa, odkud je vidět na celé město a kde magickým způsobem získávám pocit, že nikdo nevidí mě. Cítím se tak uvolněněji, dává mi to prostor přemýšlet.

Zároveň si pozorováním miniatur domečků, lidí, kouřících se komínů a projíždějích vlaků v dálce připomínám, že život nerušeně plyne dál a moje myšlenky a trable jsou v něm pískovým zrnkem. Nedává mi to pocit bezvýznamnosti, nýbrž příjemného utěšení duše. Každá z těch miniatur prožívá více či méně to samé. Možná v jiné časové lince, intenzitě, okolnostech, o samotě nebo s někým. Ale jisté je jedno: všichni prožíváme příběh, v němž periodují zisky i ztráty, radosti i truchlení, myšlenky a představy. Nad městem získávám pocit, že patřím.

Onen nadhled však nemusí nutně vycházet z významného výškového rozdílu, jako je vyhlídka nad městem nebo hora. Nadhledy člověk najde běžně, na střechách, teráskách, ve vyšších patrech, anebo třeba jen na obyčejných schodech.

Mimovolným pozorováním jsem si již před delší dobou všimla, že si lidé rádi a často sedají na schody. S přehledem jim dají přednost i před volnou lavičkou, která se nachází hned vedle. (Stejně platí pro obrubníky, zídky nebo např. parapety). Věřím, že motivem tohoto chování je právě zmiňované hledání jiné perspektivy v prostoru (hledání jiné úrovně pohledu) a také pocit absolutní stability.

Jaký je základní rozdíl mezi lavičkou a zídkou nebo schodami? Plocha, na níž usedáme, se nijak výrazně nemění, rozdíl je až v materiálu (či jeho absenci) pod sedákem. Lavička stojí na čtyřech nohách, zatímco zídka i schody mají pod sebou stabilní masu hmoty. Ta k nám vysílá podvědomé psychologické ujištění, že se nemůže nic stát ani nám, ani schodům. Bez ohledu na to, jestli na nich sedíme ve dvou, v deseti, jestli po nich běháme nahoru, dolů nebo skáčeme, jsou pořád jisté a nehybné.

Schody navíc umožňují variabilitu sezení, kterou běžná lavička nenabídne – každý si může vybrat v jaké výšce bude sedět a v jakém úhlu bude mít skrčené nohy. Lavička oproti tomu představuje jakýsi „vzorný“ způsob sezení; někdo nám dopředu předurčil jak budeme sedět, jak budeme opření, jakou budeme mít hloubku sedu a jak dosáhneme nohama na zem. Možná se proti tomuto řádu podvědomě bouříme a volíme nonkonformní sezení v podobě schodů, zídek a parapetů jako skoro nehlasný a neslyšný akt veřejného rebelství. Sami si chceme určit, jak budeme prostor využívat. Nepřejeme si, aby nám neznámý anonym diktoval kde a jak sedět.

Různé výškové úrovně chci tudíž vnést i do svého návrhu. Chci vytvořit místo, které návštěvníkovi nabízí možnost se k prostředí kreativně postavit a dle vlastní vůle si vybrat kde sedět, v jaké výšce, s jakým výhledem, v jakém počtu.

Obr. III - Španělské schody, Řím

INTERAKCE

Třetí důležitá vlastnost, která často zaručí, že se na veřejné místo ráda vracím, je určitý element interakce. Vítám pocit, že prostor pouze „nekonзумuji“ (díváním se, sezením), ale můžu se na něm nějak podílet, aktivně s ním komunikovat. Jednodušeji řečeno, prostor sám mi nabízí možnost stát se jeho součástí pomocí nějaké interakce.

Kdybych měla takový prostor popsat třemi slovy, nazvala bych jej hřištěm pro dospělé. Děti si denně mohou užívat pískovišť, houpaček, prolézaček, po určitém věku (běžně 12-14 let) však jako bychom přijímali za obecnou pravdu, že dospívající a dospělí si hrát nechtějí, nesmějí. Nemají na to nárok, nezaslouží si na to tudíž prostor. Být dospělí údajně znamená být vysoce důležitý, zodpovědný a nudný.

Já si dovoluji s takovým názorem nesouhlasit. Věřím, že houpačky, trampolíny apod. mají místo v životě předškolních dětí, vysokoškoláků i jejich rodičů. Jenom proto, že jsme na světě déle než naše ratolesti, nelze přece usuzovat, že jsme ztratili zájem o zábavu a o hru. Hry jsou tu od toho, aby nám pomohli se odreagovat, relaxovat a bavit se. Přinášejí nám radost, adrenalin, soutěživost. Díky nim navazujeme s lidmi vazby, navzájem se poznáváme a utužujeme mezilidské vztahy. Taková činnost má dozajista místo v kterékoli fázi lidského života.

Hra se však může v prostoru objevit i v méně tradiční, významově přenesené podobě. Uvažujeme-li o hřišti pro dospělé, můžeme si dovolit hru do prostoru vnést i na subtilnější úrovni: hra se světly, hra s atmosférou, hra s průhledy. Objevování a moment překvapení. Kontrast. Rytmus.

V jádru jde však vždy o jakousi interakci s prostorem, která v návštěvníkovi vyvolá vzrušení, radost, potěšení. Mým cílem je vytvořit prostor, který bude lidem zkrátka bavit.

Obr. IV-V
Houpačky na náměstí Triumfalnaya
Buromoscow Architects
Moskva

3)

VEŘEJNÝ OBÝVÁK

Můj třetí hlavní cíl projektu nese poněkud netradiční pojmenování. Co míním pojmem veřejný obývací pokoj?

Obývací pokoj představuje v našich domovech místnost, v níž na denní bázi buďto odpočíváme, pracujeme, studujeme nebo jíme. Slouží jako místnost se společenskou funkcí, v níž se setkáváme s ostatními členy rodiny, hovoříme s nimi, trávíme s nimi společný čas.

Veřejný obývací pokoj by měl potom představovat přirozenou extenzi tohoto pro nás příjemného relaxačního místa až v exteriér. Pro úspěšný návrh veřejného prostoru před Hraničářem je důležité, aby v tomto prostoru mohli lidé stejně kvalitně odpočívat, pracovat, studovat nebo se občerstvovat tak, jako i u sebe doma. Setkávat se s ostatními občany města, svými přáteli, poznávat se s novými lidmi. Místo, které nabídne dostatečné zázemí a mobiliář k tomu, aby se do prostoru navrátil život i v době, kdy před Hraničářem není zrovna pořádaná žádná kulturní akce.

Konkrétní požadavky pro návrh jsem si postupnou konkretizací ujasnila opět skrze širší, obecnější platnosti.

Podle již zmiňovaného Jana Gehla v samém základu rozlišujeme dva elementární typy prostorů ve městech: ulice a náměstí. Ulice je prostor vystavěný pro naše nohy. Jedná se o spojení, o komunikaci. Dovede nás z jednoho prostoru do druhého.

Náměstí je potom prostor vystavěný pro naše oči. Jeho maximální rozměr by se tudíž správně měl odvíjet od maximální vzdálenosti, kterou jsme ještě schopni pohledem vstřebat tak, abychom poznali člověka stojícího na opačném konci. Číselně se tato hodnota propíše do 100 metrů v průměru. Pokud náměstí tento rozměr významně překročí, začínáme se v něm cítit příliš malí, bezvýznamní, odcizení. Opět zde narážíme na lidské měřítko.

U náměstí, tedy typu, který odpovídá veřejnému prostoru před Hraničářem, je nutné zamyslet se nad tím, kde budou lidi sedět a na co se budou dívat. Roli tu hraje architektura i detail, materiály, textury, zeleň, umění a zábava.

Dle zásad How to Make an Attractive City, zveřejněných členy The School of Life, kteří se věnují otázkám emoční inteligence, dále napomáhá atraktivním veřejným prostorům vyvážený poměr pořádku a chaosu. Vyvážený poměr věcí, které se opakují a které se od sebe naopak liší.

Z estetického hlediska našemu oku lichotí symetrie a řád, ovšem v momentě, kdy je tento řád až příliš strohý a nedovoluje žádnou variaci, začínáme se nudit, až přímo dusit. Naprostý chaos nám však taktéž nevyhovuje, náš mozek kolem sebe neustále hledá vzorce a řády, které by vztáhnul na širší skupinu vnímaných objektů. Když této snaze cíleně přizpůsobíme návrh prostředí, navnímané prvky symetrie a repetice nám posléze dodají vnitřní pocit, že je prostředí kolem nás krásné a jaksí správné.

Ideální průsečík pořádku a chaosu pak může představovat například vedle sebe v řadě stojících pět domů, které mají stejnou výšku a šířku (pořádek), ale každý z nich už má jiný typ a barvu střechy (chaos).

Do ulic i náměstí nás dále přirozeně táhne viditelný život. Prostě ostatní lidé, kteří se baví nebo vykonávají nějakou činnost. Skvělým příkladem z Asie můžou být životem pulzující street food markety, kam jsou přitahováni nejen místní, ale lidé doslova z celého světa.

Moderní tendencí je stahovat se za neprůhledné stěny, do vysokých věží, vše zamykat a schovávat, veřejným prostorům však prospívá přesný opak. Když vidíme ostatní, jak se baví, pochutnávají si na dobrém jídle, něco ve stánku varí, prodávají nebo tvoří, či například hrají na kytaru nebo foukají velké mýdlové bubliny – táhne nás to k nim. Chceme být v jejich blízkosti. Inspirují nás. Chceme je pozorovat nebo se s nimi seznámit. Chceme do veřejného života patřit a neustále v něm objevovat nové věci. I proto milujeme trhy, festivaly hudby, jídla, poutě, hřiště, parky, kavárenské terásky a restaurační zahrádky.

Obr. VI
Street food market
Bangkok

Další zásadou atraktivního náměstí je dostatečná míra intimity. Stejně jako má obývací pokoj stěny, potřebujeme aby i útulné náměstí bylo dostatečně uzavřené, abychom se cítili sounáležitě, uvolněně a bezpečně, ovšem nebylo ani natolik sevřené, aby v nás vyvolávalo pocity klaustrofobie.

V neposlední řadě The School of Life uvádějí, že pro pestřejší zážitek z chůze městem a lepší orientaci je ideální, když se širší ulice střídají s úzkými uličkami a náměstími. Chodec má pak pocit, že je městem postupně veden dál, jeho trasa navazuje a zároveň na ní může objevovat stále nová, zajímavá zákoutí.

Spojím-li tyto zásady s lidským měřítkem, principem veřejného obývaku a požadavky vznesenými přímo Spolkem Hraničář, vím, že musím pro svůj návrh naléznout dynamické řešení, které zahrnuje:

- variantu stálého i mobilního sezení,
- stolky, u nichž bude možné pracovat, číst si nebo se občerstvit
- nápoji/jídlem z přilehlých dvou kaváren či pizzerie,
- možnost připojit se k veřejné wi-fi, která vyhoví nejen volnočasovým požadavkům současnosti, ale i prodlouží dobu strávenou ve veřejném prostoru Hraničáře (bezplatný přístup k internetu využijí lidé, kteří by chtěli v prostoru studovat nebo pracovat, přečíst si aktuální novinky nebo zprávy od svých přátel anebo např. streamovat právě probíhající kulturní akci live na sociálních sítích),
- osvětlení, které se svou atmosférou a intimitou podobá více interiérovému osvětlení, než klasické pouliční lampě,
- element řádu a repetice, zahrnující míru variace
- a cestu, která návštěvníka prostorem provede z jednoho konce na druhý a zároveň jej propojí s navazujícími ulicemi.

DESIGN THINKING

Metodologie, kterou dále používám při konkrétním rozhodování o jednotlivých funkcích a formách zasazených do svého návrhu, se nazývá Design Thinking. Jedná se o spojení problem-solving, přístupu, který má klientovi pomoci vyřešit vzniklý problém, a human-centered design, tedy designu, který je založen na empatickém vcítění se do koncového uživatele a koncentrického budování projektu přímo podle jeho potřeb.

Cílem tohoto přístupu je vytvořit co možná nejpříjemnější, intuitivní user experience. Jde o přístup, kdy jsou koncoví uživatelé již od samého začátku součástí projektu a díky hloubkovým rozhovorům pomáhají usměrňovat jeho podobu. Výsledný produkt tedy není založen na subjektivním pocitu líbí/nelíbí osoby designera a jeho egu, nýbrž na správně interpretovaných načerpávaných datech, přáních a postřezích získaných od reálných lidí, kteří spadají do cílové skupiny koncových uživatelů. V mém případě to jsou návštěvníci Hraničáře.

Tyto rozhovory jsem vedla s předsedou Spolku Hraničář, MgA. Richardem Loskotem, který byl zároveň vedoucím mé bakalářské práce, což proces velice usnadnilo. Díky těmto rozhovorům se mi podařilo získat do současné situace a potřeb Hraničáře rychlejší a hlubší vhled. Další rozhovory jsem již vedla s několika běžnými návštěvníky Hraničáře, většinu z nich jsem oslovila z řady svých přátel, neboť sama pocházím z Ústeckého kraje.

Z nasbíraných dat jsem vybrala následující informace, které se v rozhovorech vyskytovaly opakovaně a tudíž mě utvrdily o své pravosti a důležitosti. Zmíněné body mi při tvorbě pomohou rozhodovat o vyhovujících řešeních:

Je potřeba omezit nebo zcela znemožnit vjezd automobilů před Hraničář, neboť ruší klidné fungování prostoru. Zároveň je však potřeba vymyslet, kudy budou zásobovány budovy kaváren a pizzerie. Nabízí se varianta vyhradit zásobování časnou ranní hodinu, před tím, než se prostor zaplní lidmi; využít podzemní parkování, které se nachází pod tímto prostorem; nebo odklonit dopravu o jeden blok dále a budovy zásobovat skrze zadní vjezd do dvora Hraničáře.

Veřejný prostor před Hraničářem je majetkově rozdělen mezi Hraničář a CPI, obchodní centrum, které stojí naproti. Dosavadní snahy o spolupráci na nové podobě veřejného prostoru nebyly příliš úspěšné, ačkoli Léto na ulici, týdenní kulturní festival, který Hraničář v prostoru pořádá, majitel CPI toleruje. Z tohoto důvodu usuzuji, že je zde pro hlubší spolupráci stále potenciál. Tohoto potenciálu by se dalo využít předložením vizualizace konkrétního nového řešení, ve spojení s prezentací důvodů, proč by úprava společného veřejného prostoru prospěla nejen estetické kvalitě čtvrti, ale i obchodnímu zisku.

Cílová skupina návštěvníků je celkem pestrá, Hraničář navštěvují univerzitní studenti, základní školy, ústecká výtvarná scéna, fanoušci alternativní hudby, aktivní senioři apod. Bližší socio-demografické informace o těchto návštěvnících se však nově začaly teprve sbírat, nemůžeme je tudíž v tuto chvíli vzít blíže v potaz. Organizátoři akcí však nabyli dojmu, že se k nim vrací stále ti samí lidé a tudíž budou po sesbírání těchto dat uvažovat o strategii, která by do Hraničáře nalákala nové návštěvníky.

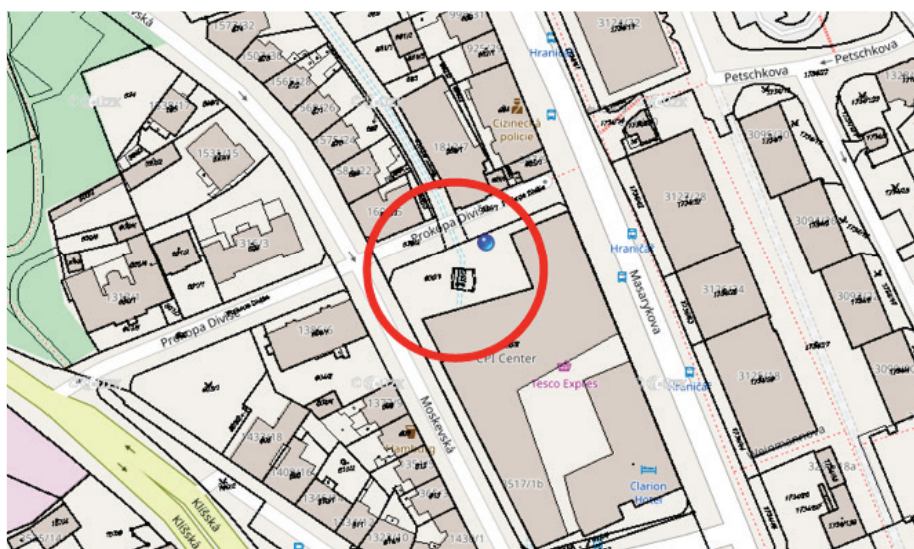
Obecně lze usuzovat, že běžnými návštěvníky Hraničáře jsou lidé, kteří považují kulturu, umění a vzdělání za hodnotné složky života a aktivně je vyhledávají. Ochotně do nich investují svůj volný čas i finance. Standardní portfolio akcí pořádaných v interiéru i exteriéru Hraničáře pak zahrnuje kina, divadla, koncerty, výstavy, edukační přednášky a food festivaly. Hraničář slouží i jako setkávací místo několika spolkům, jmenovitě např. Živá zeleň, který pro občany vytvořil cyklus přednášek o zahrádkách jako zkrášlujícím prvku veřejného prostoru. Díky této programové rozmanitosti je důležité, aby bylo nové řešení veřejného prostoru multifunkční, přizpůsobitelné a kombinovalo jak stálé, tak mobilní prvky.

Budova Hraničáře se v současné době otevírá ve 13:00 a zavírá v 20:00. Pokud je zrovna pořádána kulturní akce, zavírací doba se adekvátně prodlužuje.

Ačkoli jsou v prostoru před Hraničářem lavičky, nejoblíbenějším místem pro sezení je u návštěvníků veliký dřevěný zvlněný kryt vodárenského přístupu k podzemnímu potoku, který se v současném prostoru nachází. Nejen z vyprávění, ale i z osobní návštěvy můžu potvrdit, že kryt svým nešťastně zvoleným designem opravdu k sezení vybízí. „Nešťastným“ uvádím proto, že je na objektu výstražná cedulka nesedat, která návštěvníky bez bližšího vysvětlení (hrozící nebezpečí uvolnění prkna a pádu) pouze mate a májí ji tudíž tendenci nerespektovat.

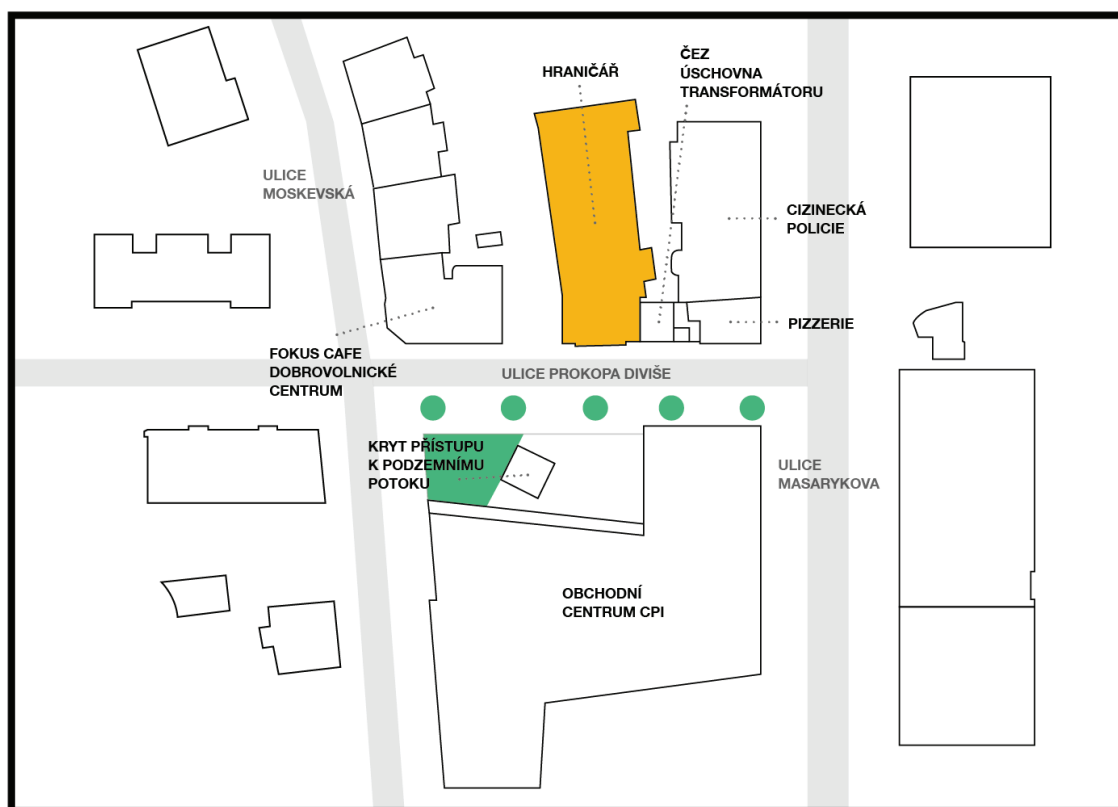
SOUČASNÁ PODOBA HRANIČÁŘE

Následující mapy, plánky a fotografie přibližují současnou situaci a podobu veřejného prostoru před Hraničářem.

Obr. VII - Katastrální mapa oblasti Hraničáře

Hraničář se nachází v centru města Ústí nad Labem v ulici Prokopa Diviše, která je z jedné strany lemována ulicí Masarykova (hlavní třída) a z druhé ulicí Moskevská. Má výhodnou pozici i snadnou dostupnost díky městské hromadné dopravě ke stejnojmenné zastávce Hraničář, která se nachází v bezprostřední blízkosti.

Obr. VIII - Současná situace – celkový pohled

Obr. IX - Nejfrekventovanější trasy chůze prostorem

Obr. X- Satelitní mapa

Obr. XI - 3D mapa

Obr. XII - Současný stav před Hraničářem 1

Obr. XIII - Současný stav před Hraničářem 2

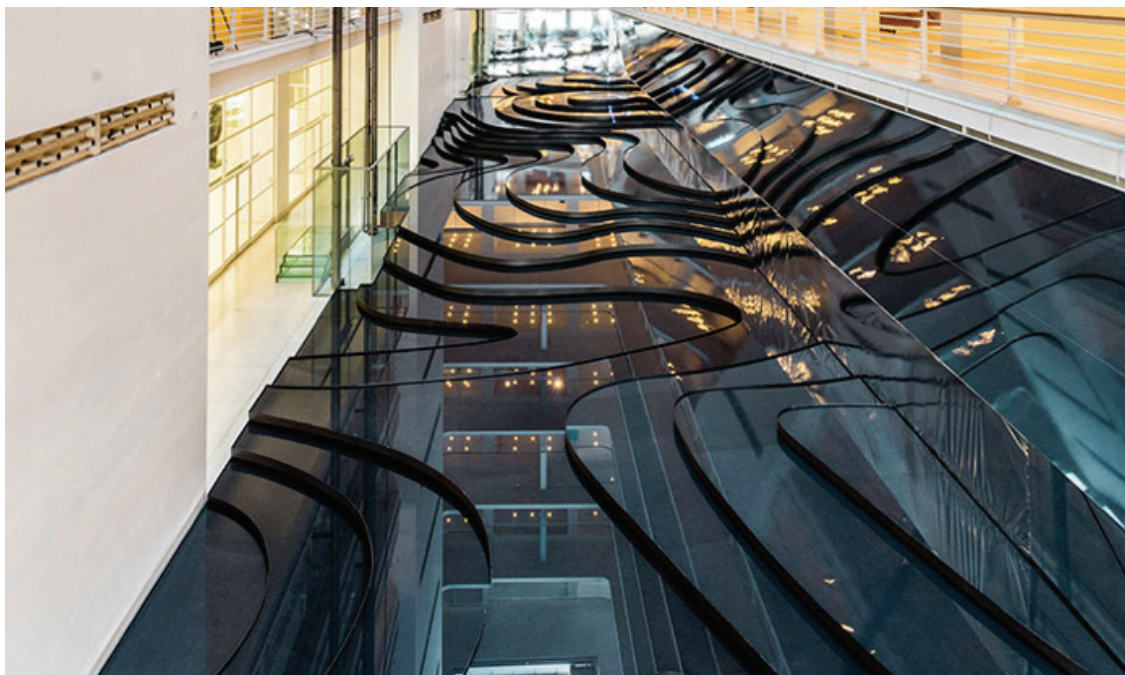

Obr. XIV - Současný stav před Hraničářem 3

Obr. XV - Současný stav před Hraničářem

I díky konzultaci s vedoucím bakalářské práce MgA. Richardem Loskotem mou pozornost upoutalo dílo Magdalény Jetelové, české koncepční umělkyně, která se díky svým uměleckým zásahům do krajiny a prostředí proslavila již na celosvětové úrovni. Jmenovitě se jednalo o dílo z výstavy Dotek doby, jež jsem měla tu čest během léta roku 2017 vidět na vlastní oči v prostorách Veletržního paláce Národní galerie v Praze.

Obr. XVII - Dotek doby, Magdalena Jetelová, Veletržní palác, Praha

Ačkoli byl Dotek doby vytvořen ze zcela jiných důvodů (podle autorčiných slov mělo dílo zejména poukázat na energii, která nás obklopuje a zviditelnit zvukové vlny, které jsou lidskému uchu neslyšné a přece s námi sdílejí prostor), jeho tvarosloví se zdálo vyhovovat hned několika požadavkům, které jsem si stanovila, že musí můj návrh splňovat.

Odprostím-li se od významu díla a pohlédnu na něj čistě graficky, geometricky, vidím v něm unikátní krajinu, linie, které vedou člověka prostorem a zároveň se klikatí tak, že dovolují pozorovateli objevovat nová zákoutí, různé výškové úrovně, které by mohly představovat mnou hledané schody a v neposlední řadě si v něm uvědomuji vizuální repetici, která se ovšem s každou další vrstvou a zákrutou lehce liší od té předchozí. Dokonalý poměr pořádku a chaosu.

Pozorováním a studováním tohoto díla jsem tak našla svou první odpověď: do svého návrhu chci umístit něco, co jsem si pro sebe pracovně nazvala vrstevnicemi.

Zvážila jsem i variantu, že bych v prostoru mohla „odkrýt“ skutečné, geografické vrstevnice, jak však potvrdí nahlédnutí do výškové mapy, celý blok od Masarykovy až po Moskevskou ulici se nachází ve stejné výškové rovině. Nebylo zkrátka co odkrývat. Zároveň jsem si uvědomila, že ačkoli by dozajista šlo o zajímavý zdroj dat pro design, skutečné přírodní vrstevnice by ve výsledku mohly ovlivnit prostor i nepříznivým způsobem. Snadno by mohly narušit průchodnost prostoru a ztížit vyhrazení přirozených, dobře viditelných míst pro performance stage a hlediště, potřebných pro pořádání kulturních akcí na ulici. V první řadě musí prostor vždy vyhovovat lidem, kteří v něm budou trávit čas.

Klíč k použití tohoto designového tvarosloví jsem tedy hledala někde jinde. Opět jsem se zamyslela nad pojmem „veřejný obývací“. V myšlenkách jsem si tento interiérový, osobní prostor procházela a snažila se identifikovat jeho charakteristické prvky. Zejména ty, které jej rozpoznatelně odlišují od prostoru venkovního. Obývací pokoj jsem jako ideu rozložila na elementární částice a zkoumala každou z nich zvlášť.

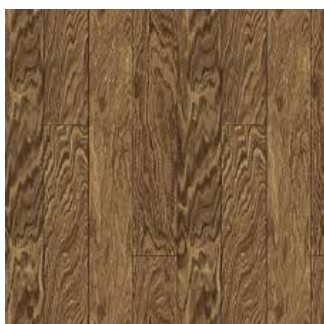
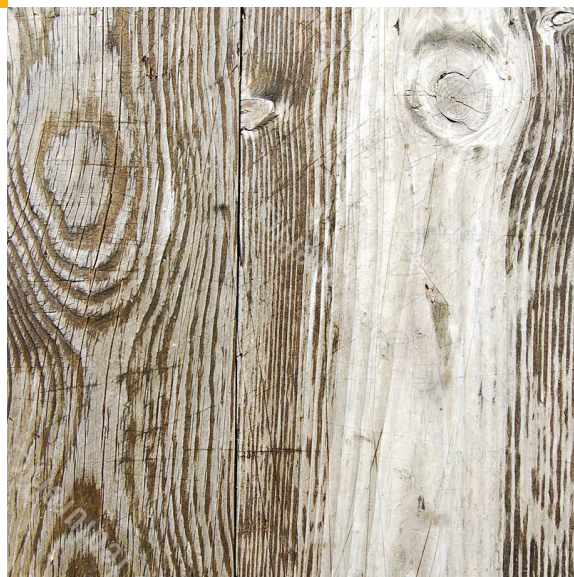
Přesněji jsem se zabývala samotným pojmem „pokoj“, neboť jsem si brzy uvědomila, že nelze specifikovat, co přesně definuje pokoj obývací. Lidé si sami vybírají, čím své pokoje vybaví a kterému přiřadí jakou funkci. Pokojům přiřazené funkce se také dají kdykoliv prohodit či úplně změnit. Někteří bydlí pouze v jednom pokoji, který zastupuje všechny funkce (kuchyni, ložnici i obývací pokoj). „Obývací pokoj“ je tedy pouhý smluvní koncept, který používáme k jednoduššímu popisu a orientaci v interiérovém prostoru.

„Pokoj“ je již ovšem věc jasně definovatelná, jedná se o prostor ohraničenými stěnami, stropem a podlahou. A uvažujeme-li o zcela prázdném pokoji, nezařízeném a s bílými stěnami, věc, která rozhodne, zda-li vnímáme pokoj za dostavěný a obyvatelný, je právě podlaha. Obrátila jsem tedy svůj zrak k ní a našla zde i svůj hledaný designový klíč.

Mou inspirací se stal vzorek dřevěné krytiny. Své „vrstevnice“ jsem, v organičtější a méně pravidelné podobě, znovu objevila ve fládru, jinými slovy v textuře odkryté při tangenciálním řezu dřevem. Kresba fládru se odkrývá průřezem letokruhy stromu a ačkoli ji můžeme pozorovat denně na deskách našich stolů, dveří, židlí apod., málokdy se již zastavíme, abychom si opravdu všimli její vizuální poutavosti a krásy.

Obr. XVIII-XX – Kresba dřeva při tangenciálním řezu dřevem

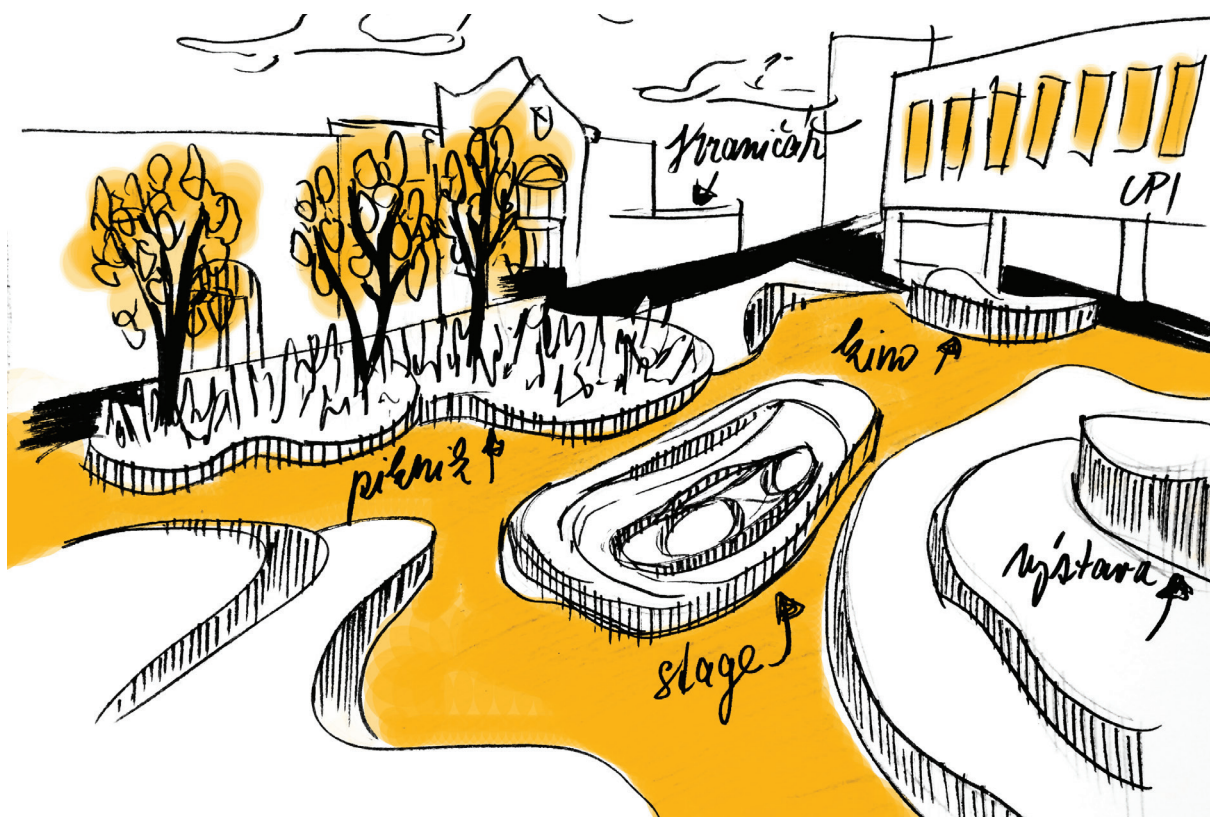

Ráda ve své práci propojuji různé obory tvořivé činnosti, napadlo mě tedy, že bych ke svému návrhu zpočátku přistoupila opravdu jako k čistě grafické práci a třetí rozměr jí dodala až v dalším kroku. Navrhla jsem tedy grafický, fládrem inspirovaný vzorek, který evokuje detail textury dřeva. Proces tvorby tohoto vzorku byl výrazně ovlivněn nejfrekventovanějšími trasami chůze (kříž z koncových rohů) a mou snahou skombinovat v návrhu kontrast linek a větších ploch, hustší a volnější kresby a také vytvořit jak spojovací plochy určené pro chůzi, tak statické zóny pro útulný odpočinek.

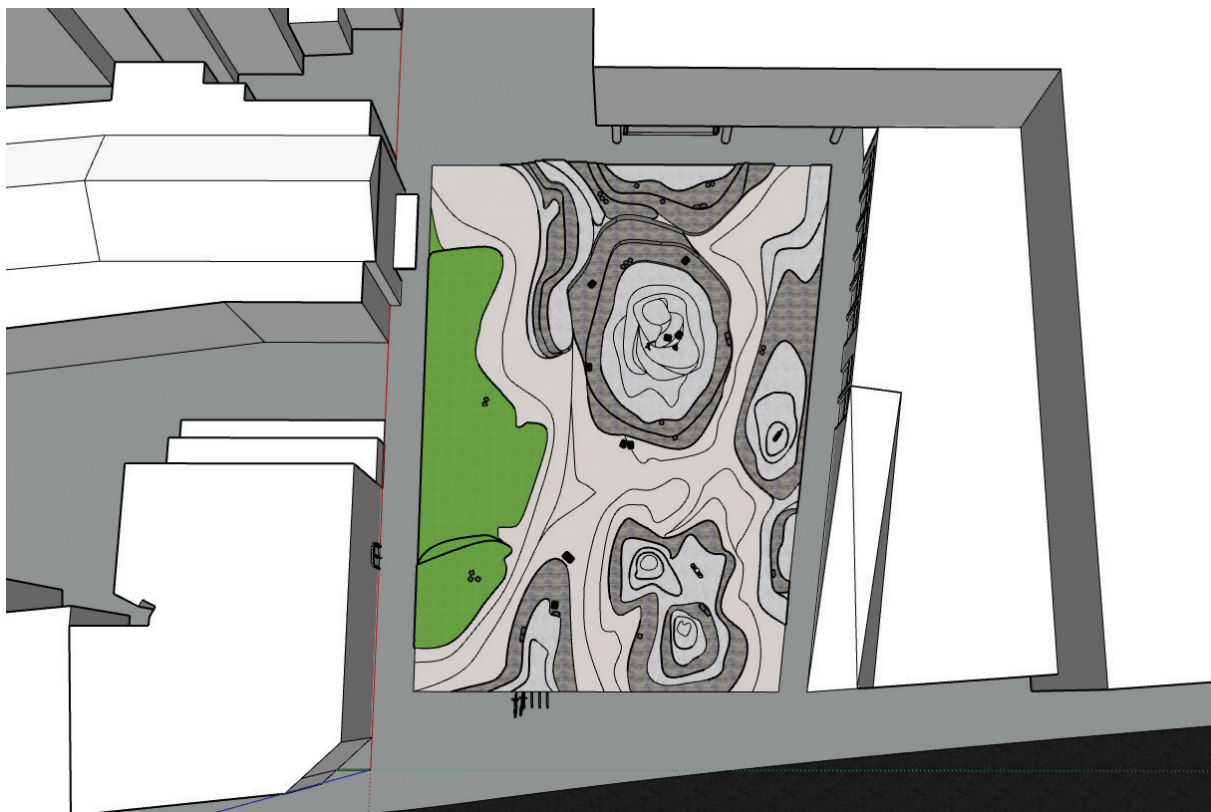
Obr. XXI - Skica grafického vzorku

Tuto grafiku jsem posléze promítnula do veřejného prostoru před Hranicář, aby mi posloužila jako půdorys. Podle něj jsem začala stavět již trojrozměrný model, a to pomocí skládání různých ploch řezu na sebe vzestupně i sestupně. Linka se tu střídá s plochou, přičemž plochy lze využít jako stage, místa pro stánky při festivalech nebo je vyhradit jako výstavní plochy pro ukázky uměleckých děl z galerie Hranicář.

Obr. XXII - Skica návrhu

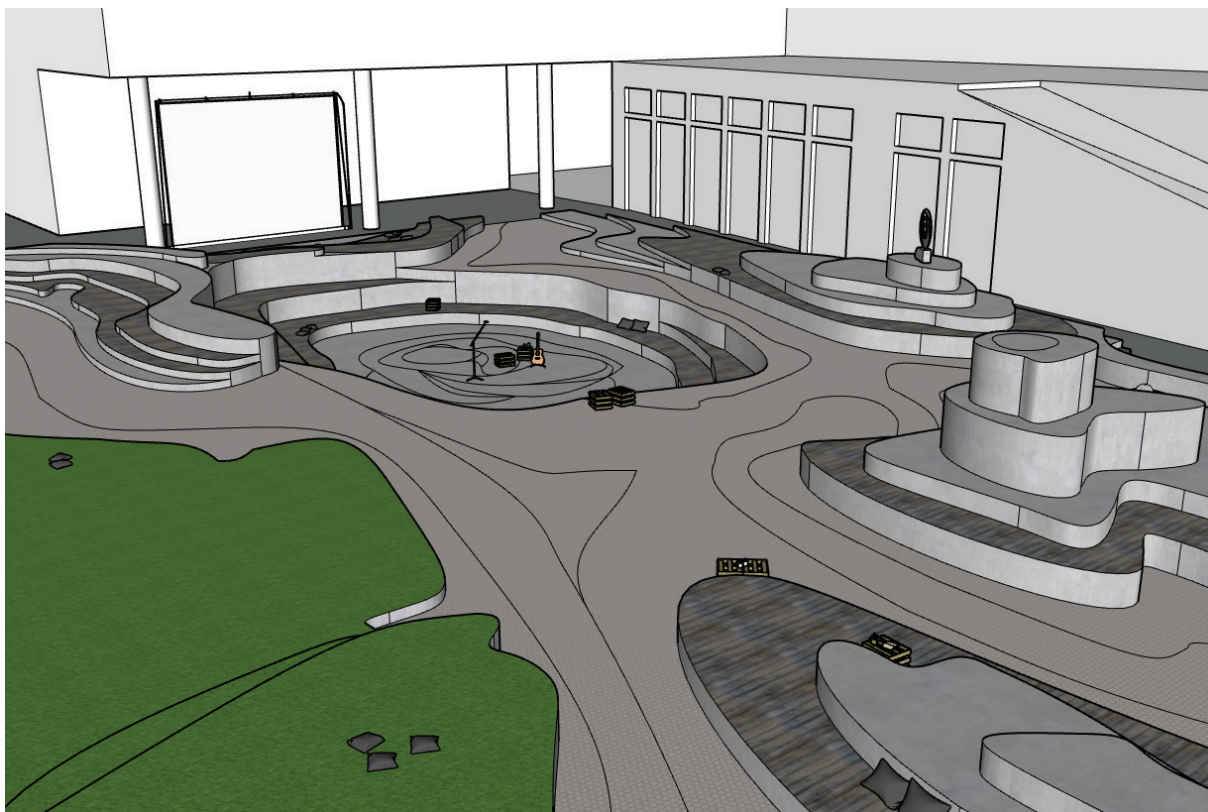

Obr. XXIII - Návrh modelu ve SketchUp

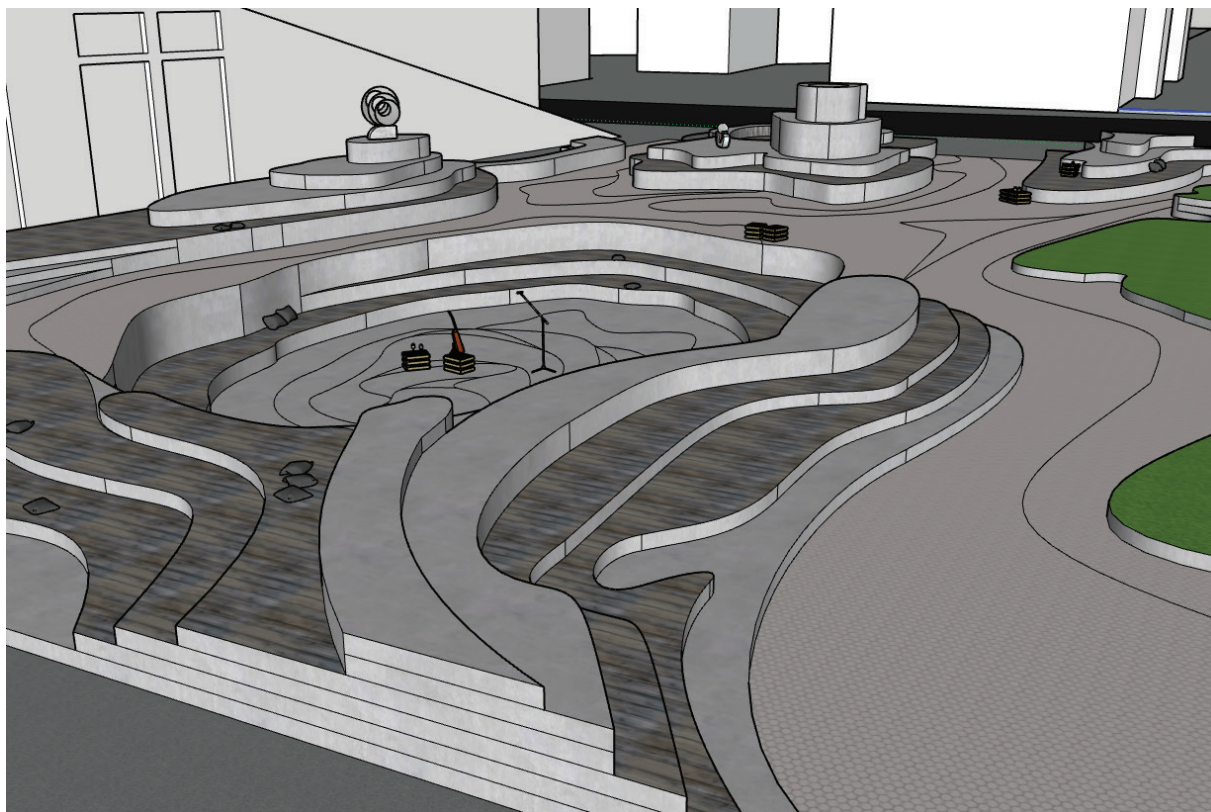
Obr. XXIV - Návrh modelu ve SketchUp

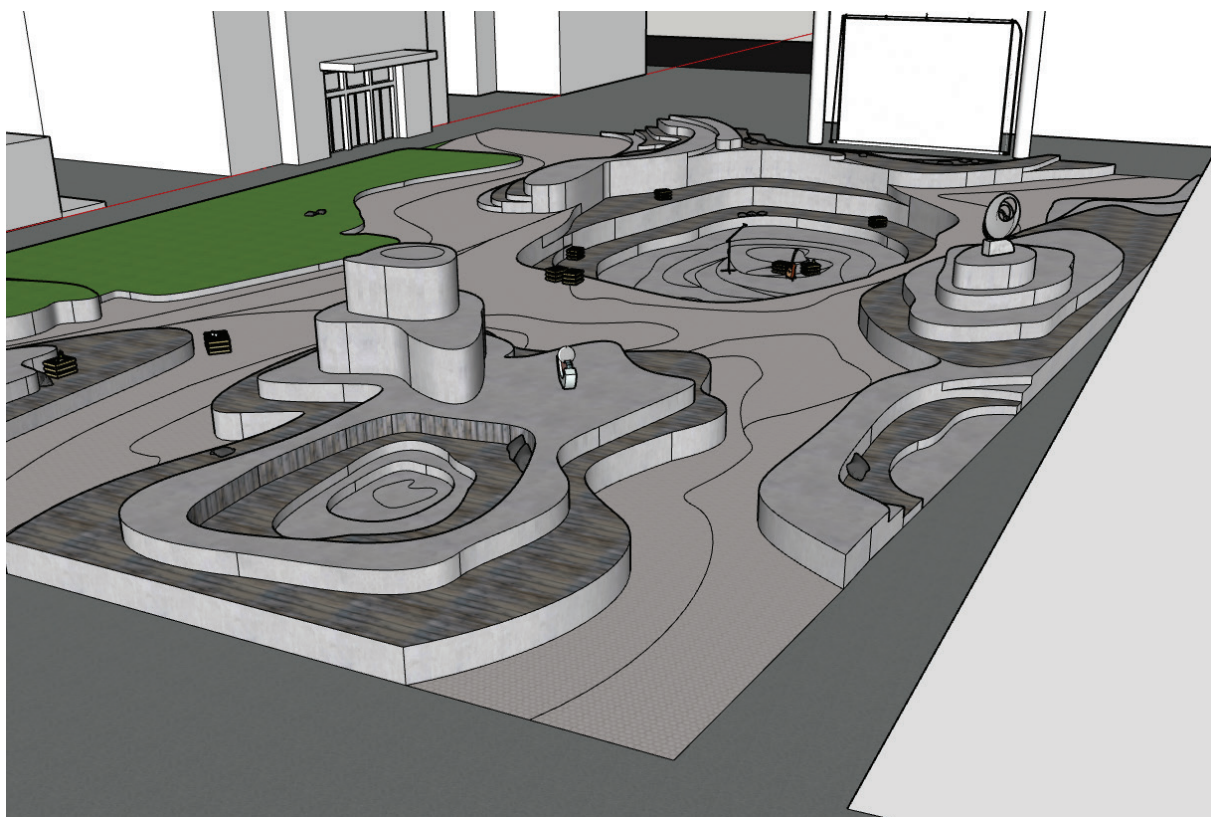
Obr. XXV - Návrh modelu ve SketchUp

Obr. XXVI - Návrh modelu ve SketchUp

Obr. XXVII - Návrh modelu ve SketchUp

Obr. XXVIII - Návrh modelu ve SketchUp

NAVRHOVANÁ REVITALIZACE

Středem pozornosti návrhu je tedy dřevěný „labyrint“, který návštěvníkům nabízí bezpečné, útulné útočiště a místo, kde mohou delší dobu nerušeně trávit svůj volný čas a divácky si vychutnávat připravované kulturní akce.

Tento labyrint se nachází ve středu veřejného prostoru tak, aby umožnil chodcům i cyklistům volný průchod /průjezd prostorem po jeho okrajích. Drží si dostatečnou vzdálenost od vchodů okolních budov, aby nebránil většímu počtu návštěvníků vejít nebo vyjít najednou a nestal se jim nepříjemnou překážkou. Do svého centra kolemjdoucí navede čtyřmi hlavními stezkami, každá z nich začíná v rohu labyrintu a umožňujeme chodcům plynule projít prostorem skrze nejfrekventovanější trasy chůze (které tvoří právě kříž z jednotlivých rohů), zjištěné v analýze.

Sám objekt vzniknul střídavým vrstvením ploch, jejichž výška vychází z výšky standardizovaného schodu – 18 cm, (nebo násobku tohoto čísla – opěrné plochy) pro pohodlné stoupání a pohyb prostorem. Plochy nechávají návštěvníkovi plnou moc vybrat si, kam by si rád sednul, a to sám nebo v libovolně velké skupině. Různé úrovně ploch přinášejí neformální podobu sezení, kterou nabízejí již výše zmiňovaná klasická schodiště. Prostor přirozeně vytváří různá větší či menší zákoutí, která zajistí, že se návštěvníci vzájemně při zábavě a odpočinku nebudou rušit, ale nebudou od sebe ani úplně odříznuti. Projekt by měl v návštěvnicích podpořit pozitivní pocit sdíleného zážitku.

Libovolná plocha v prostoru se taktéž může stát podiem pro koncert, divadlo, nebo performance; mou zamýšlenou stagí byla volná plocha téměř ve středu, akcentovaná světlou kresbou linek na zemi. Podle typu a potřeb kulturní akce však může stage libovolně migrovat prostorem a pokaždé návštěvníky překvapit novým uspořádáním. Schody vedoucí do středu těchto ploch zároveň poslouží jako hledištní amfiteátry pro diváky, kteří mohou performance pozorovat ze všech úhlů a stát se tak víc než pasivním divákem skutečnou součástí představení.

Pro větší útulnost a komfort jsem dále do mobiliáře přidala polštáře a stolky, které by byly v prostoru volně k zapůjčení. Jedná se o jednoduše mobilní, lehce skladovatelné a finančně nenáročné řešení, které ještě více podtrhne atmosféru opravdového útulného „obýváku“.

Jako zmiňovaný stolek by měla posloužit obyčejná dřevěná bedýnka, v níž se běžně přenášejí potraviny nebo skleněné lahve. Předpokládám, že tyto bedýnky i bez speciálního zásahu personál Hraničáře už i teď nasbírání při zásobování kavárny. V opačném případě by bylo velmi jednoduché je vyrobit, nebo zakoupit. Návštěvník by si bedýnku nebo polštář mohl vzít a přesunout, kamkoli by si v prostoru přál. Výhodou geometricky velmi jednoduchého tvaru bedýnky navíc je, že se dá využít samostatně, nebo poskládat v jeden velký stůl. Může samozřejmě posloužit i jako židlička. Bedýnky a polštáře by měly být vystaveny k volnému zapůjčení před budovou Hraničáře, jako součástí veřejného prostoru, a po zavírací době mohou být zase bezpečně uskladněny v budově. Díky nízké hmotnosti by neměl být žádným problémem s jejich přenosem a stěhováním.

Co se materiálu týče, objekt kombinuje beton (hmotný podstavec) a dřevo (desky na sezení). Dřevo jsem zvolila, aby dodalo prostoru „teplotu“ a lidskost našich domovů. Jinými slovy opět vnáší do veřejného prostoru kvalitu interiéru. Je to příjemný materiál pro dlouhodobější sezení a dobře reguluje svou teplotu. Navíc vnáší do návrhu skrytý vtíp, neboť o sto osmdesát stupňů obrací vztah celek a detail.

Detail vnímáme jako něco malého, drobného, něco, k čemu se musíme přiblížit, abychom to lépe zverubně prozkoumali. V mém případě se ovšem detail – vzorek dřeva, fládr, můj labyrint – vymyká obvyklým proporcím a naopak se stává velkým celkem, od něhož potřebujeme odstup, nebo nadhled, abychom si ho plně uvědomili. Detailem na tomto fládru se zase naopak stává velká dřevěná plocha. Role se obrací.

Ačkoli jsem do návrhu schovala tuto malou hračku, není mým cílem na ni strhávat pozornost víc než je nutné. Jak jsem zdůraznila v práci již dříve, návrh je zcela koncipován v lidském měřítku, ne pro ptačí perspektivu. Vytvářen byl zejména tak, aby v něm mohl návštěvník pořád objevovat nové cestičky, zákoutí a atmosféry.

Tomu podřizuji i zvolené osvětlení, které je přímou součástí objektu, namísto aby stálo jako samostatná lampa někde opodál. Je do projektu umístěno v podobě světelných linek na zemi, které dále vykreslují fládr a zároveň návštěvníky vedou podél nejfrekventovanějších tras chůze do středu objektu a zase ven do sousedních ulic. Záměrně jsem volila osvětlení zezdola, aby ch vzbuzovalo intimní, útulnou náladu a atmosféru, tak jak ji prožíváme doma. Světelné kontury zároveň poskytují dostatečné osvětlení, aby učinili prostor bezpečným i ve tmě a usnadňovali snadnou orientaci v prostoru.

Výsledkem je atmosférický světelný celek, který by měl navíc být i plně modulovatelný pomocí Arduina (jak se tomu současně děje např. při scénografiích moderních divadel). Organizátoři by tak podle potřeby mohli volitelně nastavit intenzitu osvětlení, nebo třeba všechna světla vypnout a nasvítit jenom podium.

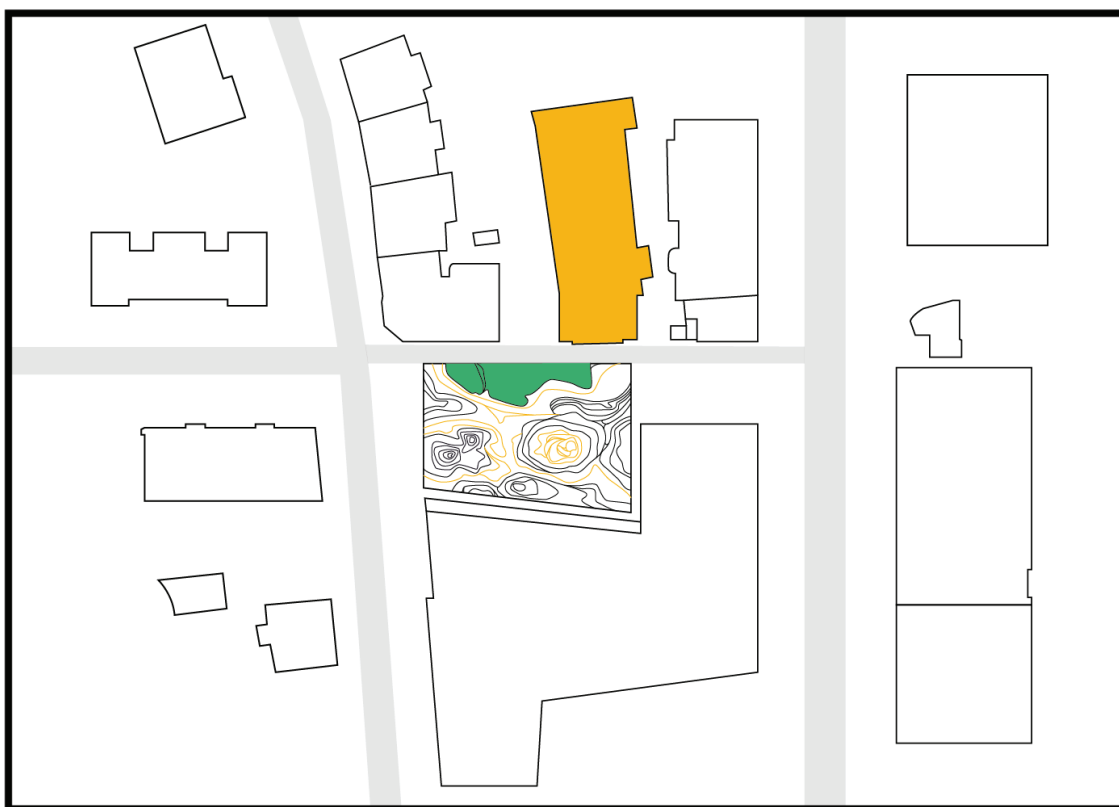
Pro lepší zasazení do celkového kontextu bloku ulic, ve kterém se Hraničář nachází, v neposlední řadě navrhuji zbourat přístavbu, která momentálně majetkově spadá pod ČEZ a v níž se údajně nachází pouze transformátor. Ten by nemělo být těžké přesunout na diskrétnější, méně překážející místo. Zbouráním tohoto nevzhledného malého objektu docílím otevření ulice do dvora a tím i lepší návaznosti a průchodnosti prostoru.

Taktéž z návrhu zcela zmizel kryt podzemního potoka, který návštěvníky vybízel k sezení, ačkoli jej zakazoval. Funkčně jej nahradil navrhovaný objekt labyrintu.

Ačkoli to nebylo jednoduché, rozhodla jsem se odstranit i řadu šesti platanů, které se dosud v prostoru Hraničáře nacházely. Zeleň dozajista vnímám ve veřejných prostorech jako důležitou hodnotu, rozmístění těchto platanů však znemožňovalo prostor efektivně propojit a sjednotit. Alej nevyhnutelně prostor členila na dvě části a dále podporovala roztržitou koncepci prostoru i rozdělování na my (Hraničář) a oni (CPI). Také pomyslně vydělovala prostor pro parkování a průjezd automobilů, které jsem ze svého návrhu zcela vyloučila (odklon dopravy navrhuji vjezdem do zadního dvora z ulice Londýnská, která kolmě protíná Moskevskou ulici).

Zeleně jsem se však vzdát neplánovala, proto jsem ji zpátky do návrhu zasadila v podobě větší souvislé travnaté plochy, která návštěvníkům poslouží jako příjemné místo pro piknik, či pouhý odpočinek ve stínu. Přináší do města opět kousek přírody.

Závěrečnými detaily se pak staly již „drobnosti“, jako např. stojany na kola umístěny při ulici Moskevská, které dodávají návrhu nádech reality a lépe dokážou lidem zprostředkovat, jak by prostor mohl fungovat, pokud by došlo k realizaci návrhu.

Obr. XXIX - Schéma revitalizace

Obr. XXX - Schéma revitalizace – bližší pohled

39,7 M

30 M

40 M

25,8 M

- DŘEVO
- BETON
- SVĚTLA

Obr. XXXI - Schéma revitalizace – rozměry a materiály

VIZUALIZACE

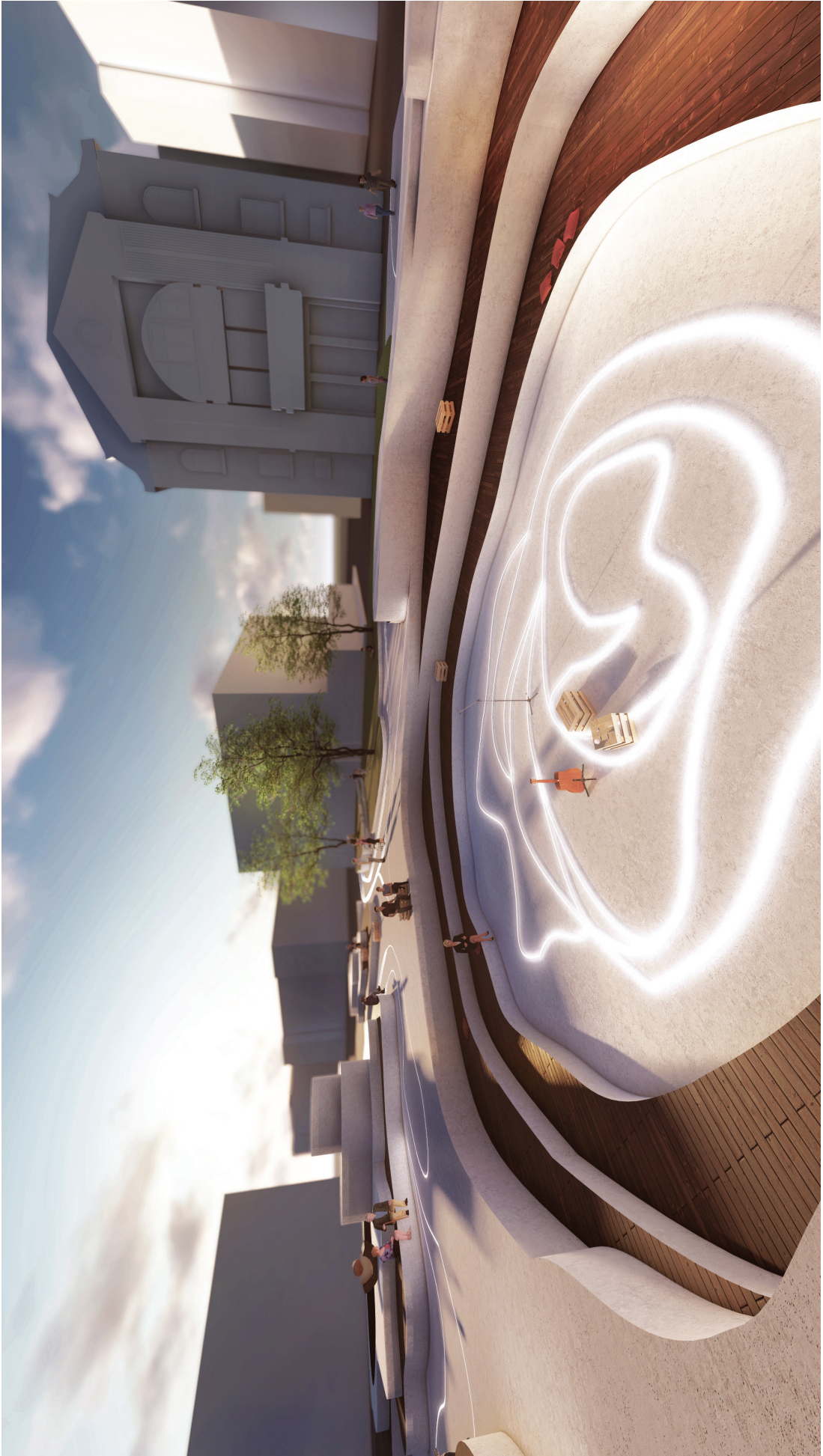

Obr. XXXII-XLVIII - Vizualizace návrhu

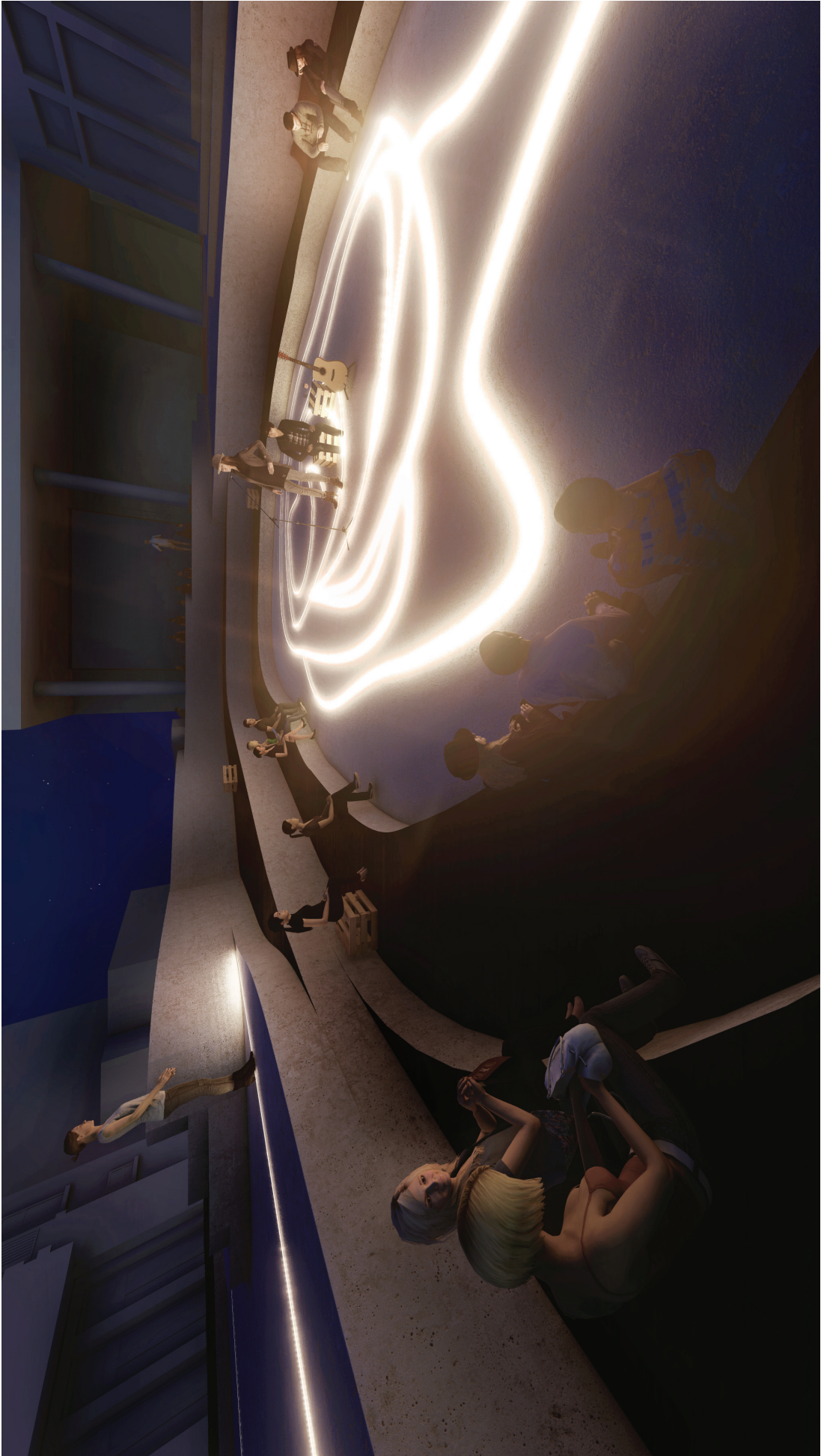

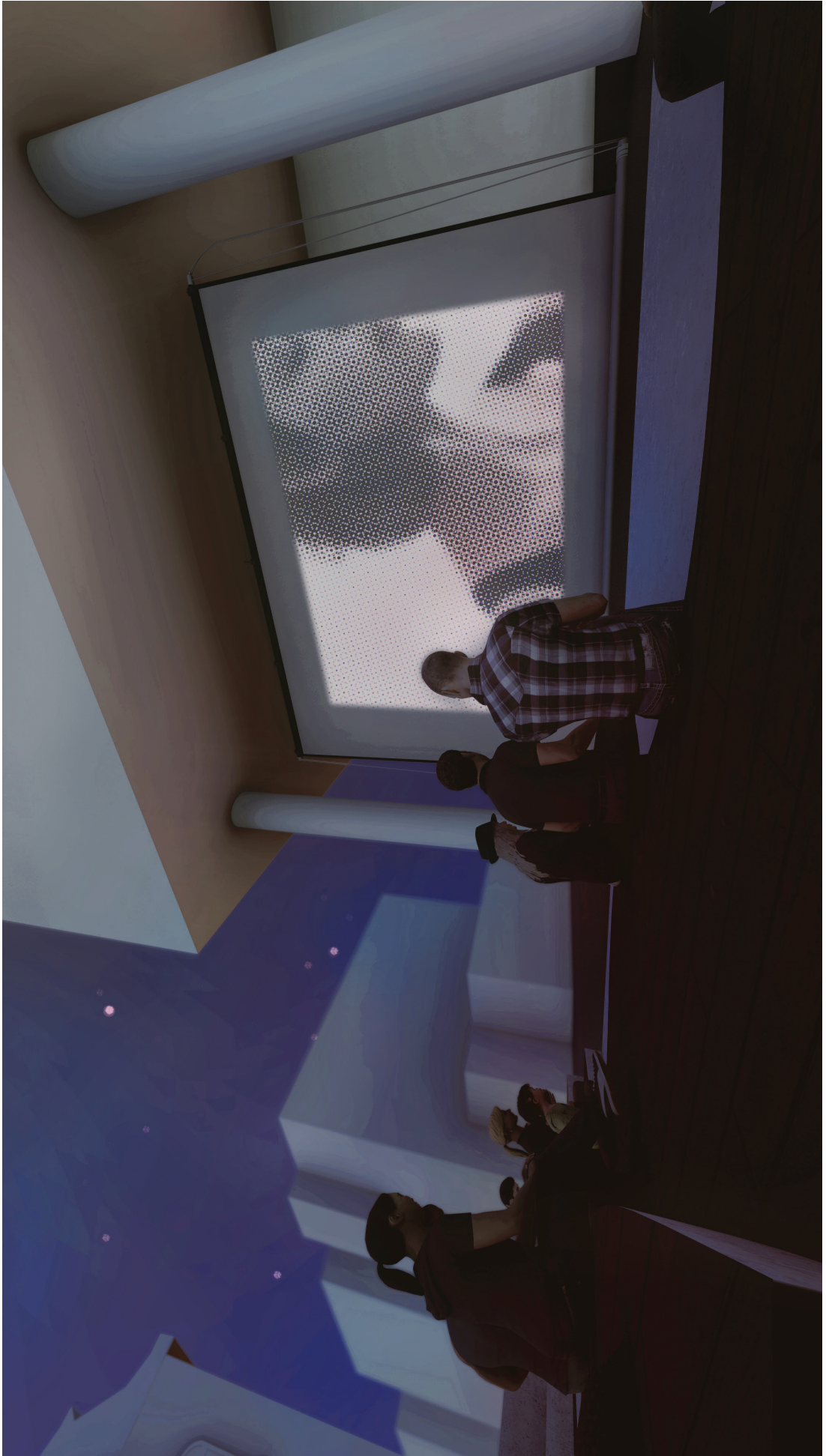

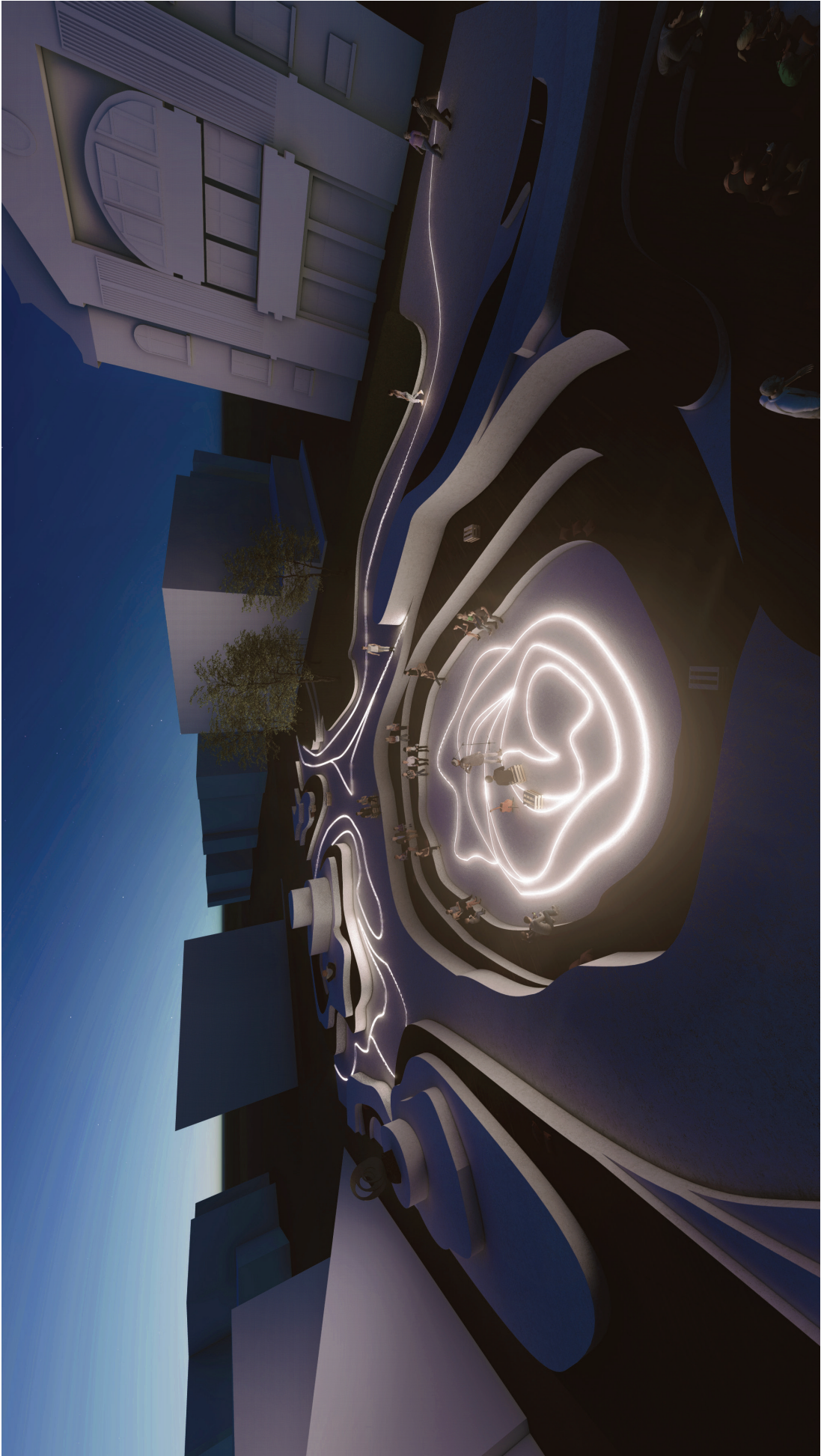

ZÁVĚR

Na závěr bych se chtěla vrátit ke svým hlavním vytyčeným cílům projektu. Navrhovaná revitalizace 1) je determinována lidským měřítkem a slouží pro lidi, ne automobily, 2) vytváří místo, kde se návštěvník stává součástí prostoru a interaguje s ním, 3) půjčuje si prvky interiéru v nově přiděleném kontextu, aby i venku vytvořila příjemný dojem „veřejného obýváku“.

Zdá se tedy, že hlavních cílů návrh revitalizace úspěšně dosáhl. Důležitou součástí procesu design-thinking je však i testování prototypu s koncovými uživateli. V mém případě s provozovateli a návštěvníky Hraničáře. Proto jako další přirozený krok ve vývinu projektu budu usilovat o prezentaci návrhu na veřejné debatě v Ústí nad Labem, za účasti představitelů města, Spolku Hraničář, okolních subjektů, jež by se realizace přímo týkala (majitelé CPI, kaváren, pizzerie, dobrovolnického centra) a také běžných návštěvníků Hraničáře.

Debata musí dozajista být moderována a usměrňována, s jasně stanoveným cílem získat konstruktivní feedback od jednotlivých stran, představuje však nenahraditelný zdroj informací a dat, která se nadále mohou podepsat na podobě návrhu. Testování je nesmírně důležitou součástí projektu, neboť se díky němu můžeme vyhnout prázdným, naivním domněnkám. Ty mohou snadno vést k velkým, prodělečným a těžko zvrátitelným omylům a ukončily již život nespočtu různých startupů, projektů a snů. V mém případě by mohly ústít ve veřejný prostor, který lidé nebudou chtít navštěvovat. Tím by návrh zcela ztratil smysl.

Z takovéto debaty bude jasné, jakou vzbuzuje projekt emoční odezvu a jak by se dal dále zlepšit a rozšířit. Po zpracování těchto připomínek od skutečných, reálných lidí se pak projekt skutečně může přiblížit k vytoužené realizaci.

SEZNAM CITOVANÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Jan Gehl Interview: How to Build a Good City - Youtube, 2017 [online]. Louisiana channel. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=g_x5Hor2MP8&t=5s

Design Thinking Handbook, your primer to spark design thinking transformation [online]. InVision. Dostupné z: <https://www.designbetter.co/design-thinking/empathize>

Human Centered Design – Wikipedie [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Human_Centered_Design

BIBLIOGRAFIE

SINEK, Simon, 2013. Začněte s proč: jak vůdčí osobnosti inspirují k činům. 1. vyd. Brno: Žádná velká věda. ISBN 978-80-87270-55-4.

The Futur channel – Youtube [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/TheSkoolRocks>

Spolek | Veřejný sál Hraničář [online] Veřejný sál Hraničář. Dostupné z: <https://hranicar-usti.cz/spolek/>

Jan Gehl Interview: How to Build a Good City - Youtube, 2017 [online]. Louisiana channel. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=g_x5Hor2M-P8&t=5s

Activating Public Spaces | Mara Holt Skov | TEDxTwinFalls – YouTube, 2016 [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=5yB7xkiR5ts>

Rozum [online]. Wikipedie. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Rozum>

Hra [online]. Wikipedie. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hra>

The School of Life | Developing Emotional Intelligence, 2018 [online]. The School of Life. Dostupné z: <https://www.theschooloflife.com/>

How to Make an Attractive City – YouTube, 2015 [online]. The School of Life. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Hy4QjmKzF1c>

Design Thinking Handbook, your primer to spark design thinking transformation [online]. InVision. Dostupné z: <https://www.designbetter.co/design-thinking>

Pozvánka na 5. setkání "Živá zeleň", 2017 [online]. Magistrát města Ústí nad Labem. Dostupné z: <http://www.usti-nad-labem.cz/cz/volny-cas/seznamy-zprav/aktualni-informace/pozvanka-5-setkani-ziva-zelen.html>

Magdalena Jetelová: Dotek doby - Youtube, 2017 [online]. Národní galerie v Praze. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=O2k6h3Ro5Iw>

Místnost – Wikipedie [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%ADstnost>

Výuka anatomické stavby dřeva - Makroskopická stavba dřeva, 2002 [online]. Ústav nauky o dřevě, Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy univerzity v Brně. Dostupné z: https://ldf.mendelu.cz/und/sites/default/files/multimedia/stavba_dreva/vyuka/makro/zakladni_rezy.htm